

VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

**VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS
SVEIKATOS STEBĖSENOS 2016 M. ATASKAITA**

Parengė: Vilkaviškio rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos specialistė,
vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną
Eglė Kazakevičienė

Vilkaviškis

2017

TURINYS

SANTRUMPOS	3
ĮVADAS	4
I. BENDROJI DALIS	5
1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių Vilkaviškio rajono savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)	5
2. Demografinių rodiklių apžvalga Vilkaviškio rajono savivaldybėje	10
II. SPECIALIOJI DALIS	12
3. Vilkaviškio rajono gyventojų sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis.....	12
4. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų piktybinių navikų ligos.....	14
5. Vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, sveikata Vilkaviškio rajono savivaldybėje	17
5.1. Vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, sergamumas pedikulioze Vilkaviškio rajono savivaldybėje	18
IŠVADOS	20
REKOMENDACIJOS	21

SANTRUMPOS

LSP – Lietuvos sveikatos programa

PRS – pagrindinių rodiklių sąrašas

ULAC – Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

IVADAS

Vilkaviškio rajono savivaldybės (toliau – Vilkaviškio r. sav.) visuomenės sveikatos stebėsenos tikslas – nuolat rinkti, analizuoti, tvarkyti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą.

Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje pateikiami 2016 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Vilkaviškio r. sav. Rodikliai pateikiami iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo projekto, atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP išteklių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinis.

Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos stebėseną vykdoma pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymą Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ (2016 m. gegužės 16 d. įsakymo Nr. V-637 redakcija).

Rengiant ataskaitą naudoti Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Higienos instituto sveikatos informacijos centro, Valstybinės ligonių kasos, Kauno teritorinės ligonių kasos, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (toliau – ULAC), Valstybinio psichikos sveikatos centro, Valstybinės darbo inspekcijos, Neįgalumo ir darbingumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vilniaus universiteto onkologijos instituto, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Sveikatos vadybos katedros ir daugelio Vilkaviškio rajono savivaldybės institucijų duomenys, jų metinės statistinės ataskaitos, kompiuterizuotos duomenų bazės. Taip pat vadovautasi Higienos instituto Sveikatos informacijos centro parengtu leidiniu – „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2016 m.“.

I. BENDROJI DALIS

1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių Vilkaviškio rajono savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant 2016 m. Vilkaviškio r. sav. rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į keletą grupių:

- ✓ 10 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, žymimos **žalia spalva**;
- ✓ 10 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, žymimos **raudona spalva**;
- ✓ likusių 27 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**.

14 savivaldybių reikšmės nėra pateikiamos „šviesofore“ dėl labai mažo gyventojų skaičiaus (savivaldybės iki 20 000 gyventojų).

Žymėjimas spalvomis parodo ne rodiklio dydį, o reikšmę, kadangi mažas rodiklis ne visada atspindi gerą situaciją ir atvirkščiai, didelis rodiklis ne visada rodo blogą situaciją.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, vertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Vilkaviškio r. sav. gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje - „Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius, antrame stulpelyje pateikiama Vilkiaviškio r. sav. rodiklio reikšmė, trečiame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarp visų savivaldybių išdėstymas pagal „šviesoforo“ principą (1 lentelė).

1 lentelė. *Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis*

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/ Lietuva
1	2	3	4	5	6
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai:					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	73,9	74,9	70,0	77,2	0,99
Išvengiamas mirtingumas	38,9	33,7	24,8	42,8	1,16
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį					
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą					
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	36,8	28,7	11,9	75,0	1,28
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	39,5	28,2	11,9	63,9	1,40
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	79,1	66,2	33,5	134,2	1,19
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyv.	5,1	3,4	1,2	7,9	1,52
Ilgalaikio nedarbo lygis	3,2	2,2	0,6	8,1	1,45
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	-24,1	-14,2	-24,5	-4,2	1,69
1.2. Sumažinti socialinę, ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu					
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyv.	110,4	106,8	68,8	189,6	1,03
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01-Y98) 100 000 gyv.	111,4	105,5	68,8	189,6	1,06
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	319,3	188,6	87,2	426,3	1,69
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	63,4	30,6	10,4	81,4	2,07
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	36,8	40,1	17,8	114,5	0,92
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką					
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0,9	0,9	0,0	2,6	0,97
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	85,2	146,9	85,2	222,8	0,58
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	67,6	65,8	46,3	108,4	1,03
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	30,5	77,6	10,0	126,2	0,39
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį					
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	7,9	6,6	0,0	26,7	1,19
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.	7,2	6,5	0,0	26,7	1,11
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.	13,1	14	0,0	33,9	0,94
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	12,3	13,9	5,3	33,9	0,88
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių					
Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	13,1	8,6	0,0	28,6	1,53

Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyv.	13,4	8,5	0,0	28,6	1,78
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	5,3	3,4	0,0	11,8	1,55
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.	31,6	65,4	19,3	133,5	0,48
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą					
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui					
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	65,5				
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	49,2				
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą					
Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyv.	0	4,5	0,0	10,5	0
Standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	0	4,6	0	10,5	0
Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	31,6	23,4	7,8	64,7	1,35
Standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	31,3	23	7,9	64,7	1,36
Nusikalstamos veiklos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	73,6	54,2	0,0	247,3	1,36
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais.	136,3	172,4	115,7	274,8	0,79
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	129,8	150,2	78,7	285	0,86
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius					
Kūdikų, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	38,4	35,4	13,6	73,5	1,08
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	40,1	33,8	21,3	57,6	1,19
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	6,8	6,6	3,9	10,1	1,04
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą					
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,5	2,1	1,3	4,3	1,23
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv.	5,5	7,3	2,3	11,8	0,75
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,2	8,5	6,3	11,1	0,96
Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų patenkinimo lygis	16,3	18,8	16,3	19,8	0,87
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyv.	5,3	4,1	0,0	19,7	1,28
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyv.	5,3	2,9	0,0	6,4	1,81
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą					

Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	2,8	4,5	0,0	19,5	0,61
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys (proc.)	95,1	93,7	88,7	99,5	1,01
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepijimo apimtys (proc.)	96	94,1	88,7	100,0	1,02
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	15,4	17	5,7	54,0	0,90
Vaikų, kuriems nustatytas dantų ėduonis (K02), skaičius 10 000 gyventojų	4,4	4,2	2,5	5,8	1,04
Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyv.	6,7	6,2	0,0	25,1	1,08
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevencija ir kontrolę					
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	954,4	805,5	651,6	1112,4	1,18
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	892	804,4	651,6	1112,4	1,11
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyv.	352,3	285,8	232,1	359,1	1,23
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyv.	324,6	282,1	232,1	359,1	1,15
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	173,5	195,2	113,0	518,7	0,89
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	164,8	194,5	113,0	518,7	0,85
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	51	45,6	24,2	71,1	0,89
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	27,2	46,5	17,3	64,8	0,58
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	41,8	52,5	34,8	67,9	0,80
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	35,6	49,9	18,6	65,6	0,71
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	29	39	14,7	54,3	0,74

Iš 1 lentelėje pateiktų PRS rodiklių reikšmių Vilkaviškio r. sav. palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkio rodikliu matyti, kad iš visų sveikatos rodiklių į žaliąją zoną patenka tik maža dalis rodiklių:

- susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.;
- sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08);
- transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.;
- mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.;

- standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.;
- kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžius, dalis (proc.);
- kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių.

Į žalią zoną pateko tie Vilkaviškio r. sav. rodikliai, kurie yra geresni už Lietuvos vidurkio rodiklį (1 lentelė).

Nemaža dalis Vilkaviškio r. sav. rodiklių reikšmių patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (**raudona zona**):

- išvengiamas mirtingumas;
- gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
- mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyv.;
- socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
- nusikalstamos veiklos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
- savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis;
- sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyv.;
- mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyv.;
- standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyv.;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

Visi kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltona zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį (1 lentelė).

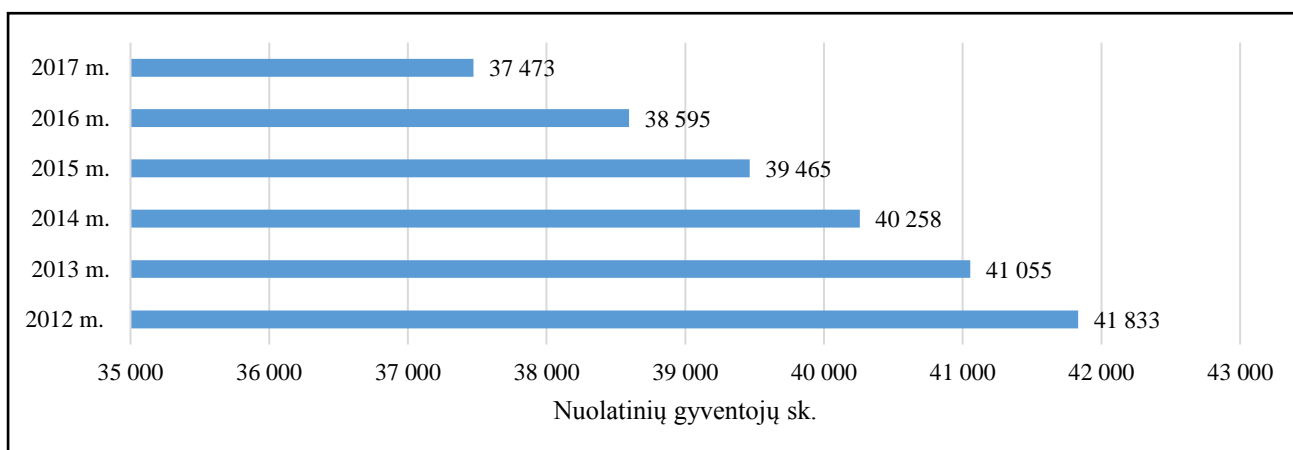
Detalei analizei pasirinkti šie rodikliai:

- **Vilkaviškio r. sav. gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis** (detali analizė apims rodiklį, patenkančį į raudoną zoną – sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis);

- **Vilkaviškio r. sav. gyventojų piktybinių navikų ligos** (detali analizė apims į raudonąją zoną patekusius rodiklius: mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų);
- **Vilkaviškio r. sav. vaikų sveikata** (detali analizė apims dalį geltonos zonos rodiklių).

2. Demografinių rodiklių apžvalga Vilkaviškio rajono savivaldybėje

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 2 888 558, t. y. 32 704 asmenimis mažiau nei 2015 m. Vilkaviškio r. sav. 2016 m. gyveno 38 595, t. y. 870 asmenų mažiau nei 2015 m. Remiantis pačiais naujausiais duomenimis, 2017 m. nuolatinių gyventojų Vilkaviškio r. sav. metų pradžioje buvo užregistruota 37 473 (1 pav.).

1 pav. Nuolatinių gyventojų skaičius Vilkaviškio r. sav. 2012–2017 metų pradžioje.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Remiantis 1 pav., nuo 2012 m. iki 2017 m. Vilkaviškio r. sav. nuolatinių gyventojų sumažėjo 4360 asmenimis. Vidutiniškai kiekvienais metais gyventojų sumažėja 872 asmenimis.

Vilkaviškio r. sav. 2016 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius buvo 38 034, t. y. 996 gyventojais mažiau nei 2015 m. 2016 m. vaikai iki 17 m. sudarė 18,43 proc. Vilkaviškio r. sav. gyventojų, vaisingo amžiaus moterys sudarė 20,44 proc. gyventojų, 45–64 m. amžiaus gyventojai sudarė 29,28 proc., 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys sudarė 20,68 proc. Vilkaviškio r. sav. gyventojų.

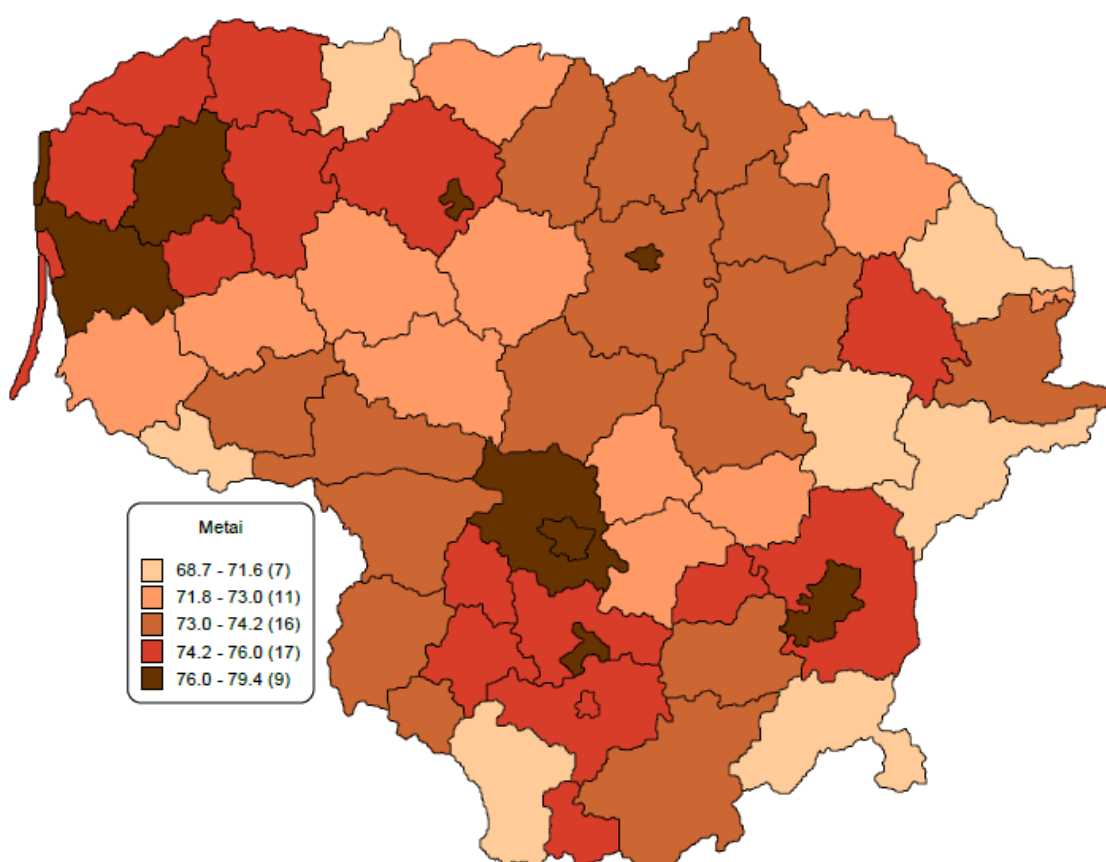
2016 m. gimusiųjų Vilkaviškio r. sav. buvo užregistruota 359, t. y. 37 naujagimiais mažiau nei 2015 m. Vilkaviškio r. sav. 2016 m. mirusiųjų užregistruota 606, t. y. 69 asmenimis mažiau nei 2015 m.

Lietuvos sveikatos programos strateginis tikslas siekia, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą.

Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2016 m.“, vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (metais) skirtumai tarp savivaldybių yra nedideli. Lyginant su Lietuvos vidurkiu, išsiskyrė Kauno r. (77,2 m.), Klaipėdos r. (77,2 m.), Šiaulių m. (76,5 m.) bei Vilniaus m. (76,5 m.) savivaldybės, kur vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo ilgiausia. Šių savivaldybių reikšmės yra apie 3 proc. didesnės už šalies vidurkį. Vilkaviškio r. sav. gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2016 m. buvo 73,9 m. (2015 m. – 72,45 m.), Lietuvos vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2016 m. buvo 74,9 m. (2015 m. – 74,51 m.).

Atkreipiame dėmesį, kad vertinant šį žemėlapi, tamsi spalva reiškia geriausią situaciją, o šviesi – kelia susirūpinimą (2 pav.).

2 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2016 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

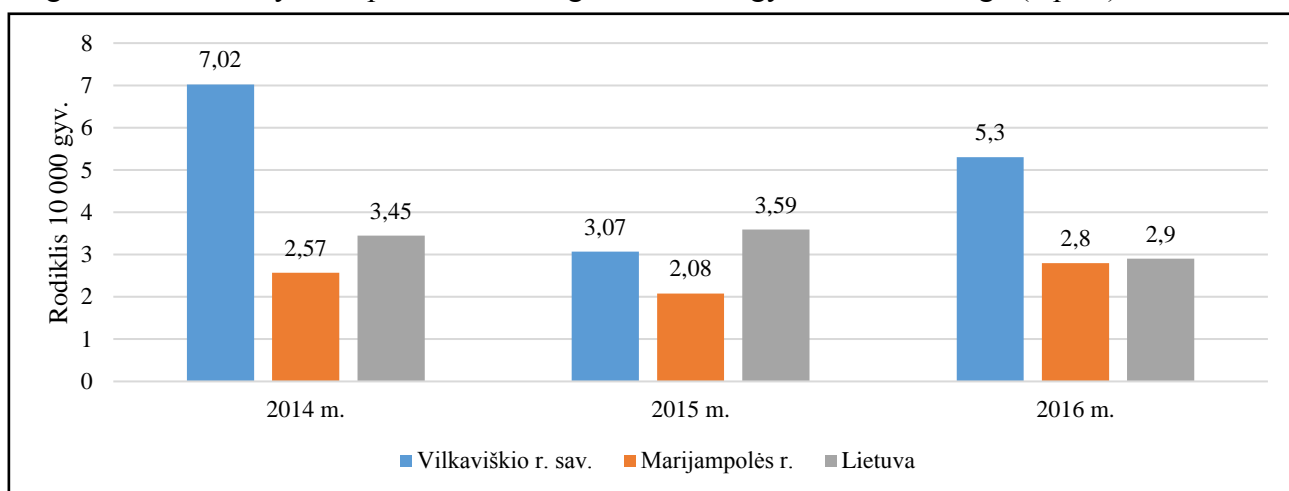
II. SPECIALIOJI DALIS

3. Vilkiškio rajono gyventojų sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis

Lytiškai plintančios ligos – tai ligos, kuriomis užsikrečiama lytinių santykių metu, nuo šiomis ligomis užsikrėtusio partnerio, iš užsikrėtusios motinos kūdikiui, vartojant narkotikus, dalijantis užkrėstais šviršktais ir adatomis, perpilant užkrėsto kraujo, keičiantis asmens higienos priemonėmis. Rizikinga seksualinė elgsena: dažna lytinių partnerių kaita, apsaugos priemonių nenaudojimas, daugiau nei vienas lytinis partneris per vienerius metus, svaigalų vartojimas lytinių santykių metu.

Lytiškai plintančios ligos yra aktuali visuomenės sveikatos problema, nes didelis ligotumas susijęs su pasekmėmis: ektopiniu (už gimdos ribų) nėštumu, gimdos kaklelio vėžiu, reprodukcinės sistemos ligomis, įgimtu sifiliu, nevaisingumu. Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, kiekvienais metais pasaulyje nustatoma apie 500 mln. susirgimų lytiškai plintančiomis ligomis.

Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Vilkiškio r. sav. sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis 10 000 gyv. 2016 m. išaugo (3 pav.).

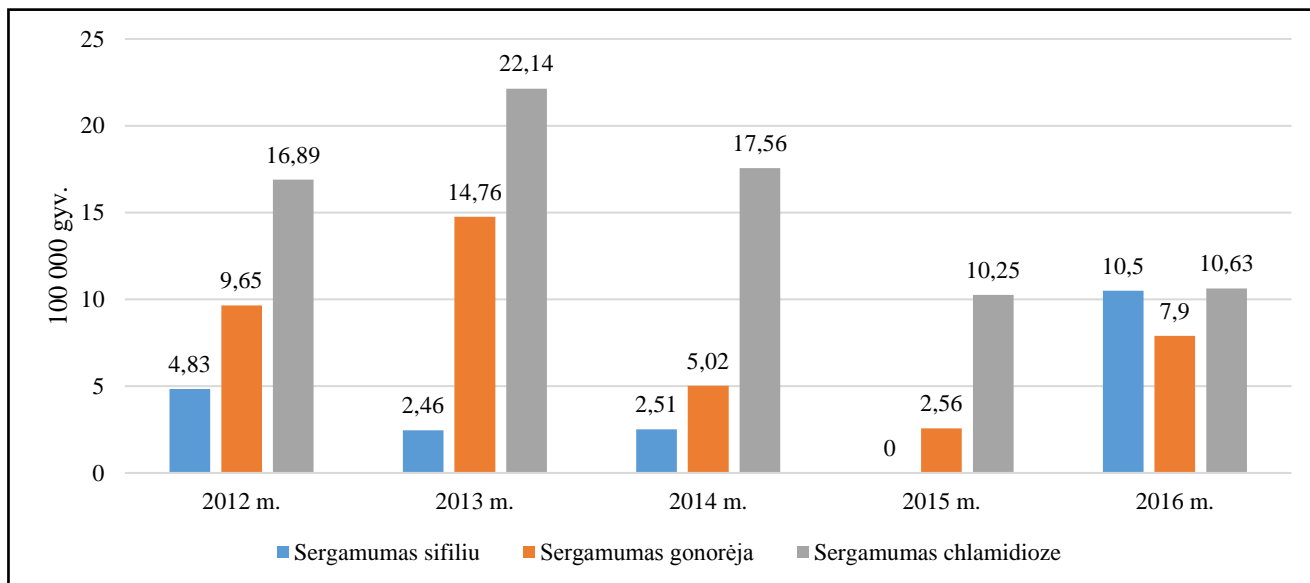

3 pav. Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis Vilkiškio r. sav., Marijampolės r., Lietuvoje 2014–2016 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2015 m. Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis Vilkiškio r. sav. buvo beveik dvigubai mažesnis nei 2016 m. (2015 m. – 3,07 atv./10 000 gyv., 2016 m. – 5,3 atv./10 000 gyv.). 2016 m. sergamumo ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis rodiklis Vilkiškio r. sav. buvo dvigubai didesnis lyginant su Marijampolės r. ir Lietuvos vidurkiu (3 pav.).

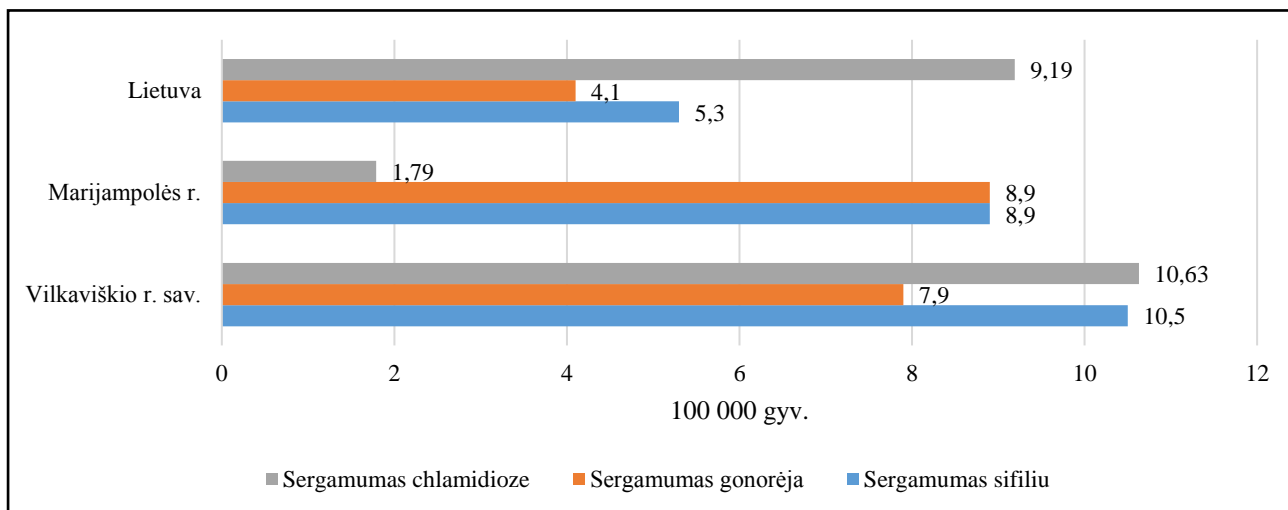
2016 m. Vilkaviškio r. sav. padidėjo sergamumas sifiliu, gonorėja, chlamidioze (4 pav.).

4 pav. *Vilkaviškio r. sav. sergamumas sifiliu, gonorėja, chlamidioze 100 000 gyv. 2012–2016 m.*

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2016 m. Vilkaviškio r. sav. sergamumas sifiliu per 2012–2016 m. laikotarpį buvo pats didžiausias (10,5 atv./100 000 gyv.). Taip pat 2016 m. padidėjo sergamumas gonorėja bei chlamidioze (5 pav.).

5 pav. *Sergamumas chlamidioze, gonorėja, sifiliu 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės r., Lietuvoje 2016 m.*

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

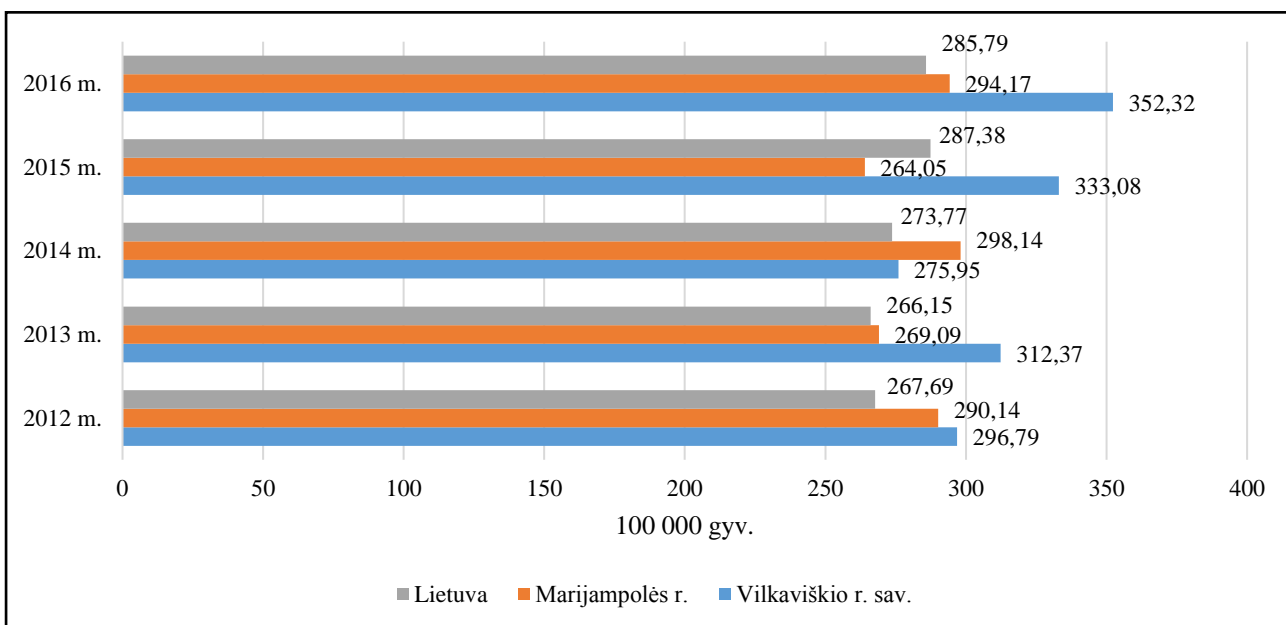
Remiantis Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro pateikta informacija, sergamumas lytiškai plintančiomis ligomis Europos Sąjungos šalyse yra labai skirtingas. Pastaraisiais metais Europos Sąjungos šalyse dažniausiai registruojama chlamidiozė.

Apibendrinant analizę, galima teigti, kad sergamumas lytiškai plintančiomis ligomis 2016 m. Vilkaviškio r. sav. didėjo. Lyginant Vilkaviškio r. sav., Marijampolės r. ir Lietuvos vidurkį 2016 m., pastebimas didžiausias sergamumas sifiliu ir chlamidioze Vilkaviškio r. sav. (sergamumas sifiliu – 10,5 atv./100 000 gyv., sergamumas chlamidioze – 10,63 atv./100 000 gyv.).

4. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų piktybinių navikų ligos

Vilkaviškio r. sav. didelio mirtingumo dėl piktybinių navikų rodiklio analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius“ uždavinį „Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir jos sprendimo būdų.

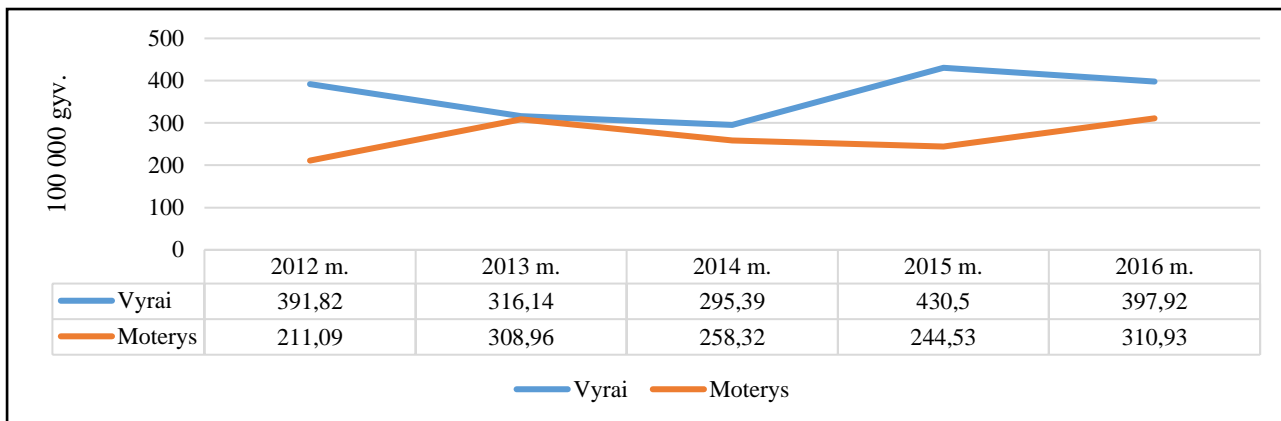
Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Vilkaviškio r. sav. 2016 m. mirusiųjų nuo piktybinių navikų buvo 352,32 atv./100 000 gyv., t. y. 5,46 proc. daugiau nei 2015 m. (6 pav.).

6 pav. *Mirusiųjų nuo piktybinių navikų sk. 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav. 2012–2016 m.*

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

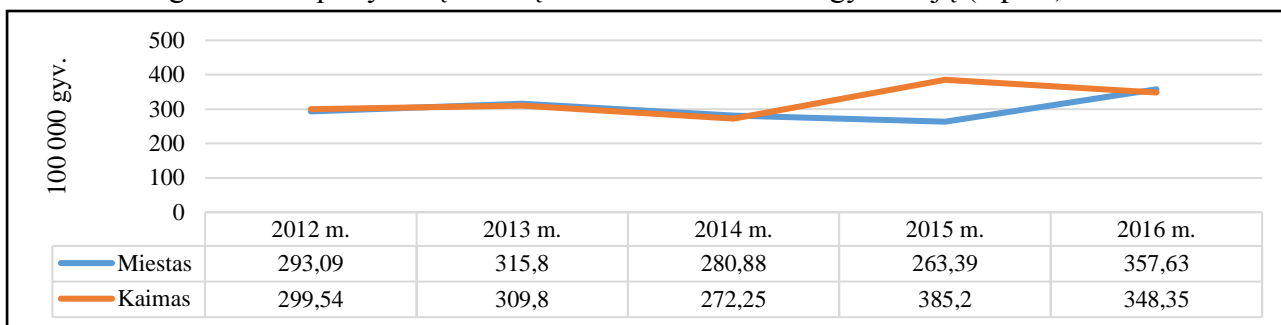
Lyginant vyrų ir moterų mirtingumą nuo piktybinių navikų Vilkaviškio r. sav., pastebimas didesnis vyrų mirtingumas nuo piktybinių navikų. 2016 m. Vilkaviškio r. sav. mirusiųjų nuo piktybinių navikų vyrų buvo užregistruota 397,92 atv./100 000 gyv., moterų – 310,93 atv./100 000 gyv. (7 pav.).

7 pav. *Vyrų ir moterų mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav. 2012–2016 m.*

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant miesto ir kaimo gyventojų mirtingumą nuo piktybinių navikų 2016 m. Vilkaviškio r. sav. mirtingumas nuo piktybinių navikų buvo didesnis miesto gyventojų (8 pav.).

8 pav. *Kaimo ir miesto gyventojų mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav. 2012–2016 m.*

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Per 2012–2016 m. laikotarpį, pastebimas didesnis mirtingumas nuo piktybinių navikų Vilkaviškio r. sav. tarp miesto gyventojų: 2016 m. miesto gyventojų – 357,63 atv./100 000 gyv., kaimo – 348,35 atv./100 000 gyv. (8 pav.).

Analizuojant mirtingumą nuo piktybinių navikų pagal piktybinių navikų lokalizaciją ir remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro pateiktais duomenimis, didžiausias mirusiųjų skaičius Vilkaviškio r. sav. 2016 m. buvo nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų: 68,36 atv./100 000 gyv., Marijampolės r. ir Lietuvoje taip pat buvo didžiausias mirusiųjų skaičius nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų: Marijampolės r. – 60,25 atv./100 000 gyv., Lietuvoje – 49,72 atv./100 000 gyv. 2016 m. (2 lentelė).

2 lentelė. Mirusiųjų nuo piktybinių navikų sk. 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės r., Lietuvoje 2016 m.

	Vilkaviškio r. sav.	Marijampolės r.	Lietuva
Mirusiųjų nuo skrandžio piktybinių navikų	13,15	7,09	23,08
Mirusiųjų nuo gaubtinės žarnos piktybinių navikų	34,18	17,72	17,54
Mirusiųjų nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų	68,36	60,25	49,72
Mirusiųjų nuo krūties piktybinių navikų	40,12	23,55	33,09
Mirusiųjų nuo gimdos kaklelio piktybinių navikų	40,12	10,09	12,09
Mirusiųjų nuo priešinės liaukos piktybinių navikų	60,79	56,18	42,47
Mirusiųjų nuo odos melanomos	0	1,77	3,66
Mirusiųjų nuo leukemijos ir limfos	13,15	26,58	20,47

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2016 m. Vilkaviškio r. sav. pastebimas ne mažas skaičius mirusiųjų nuo priešinės liaukos piktybinių navikų – 60,79 atv./100 000 gyv., šis skaičius viršija Marijampolės r. ir Lietuvos vidurkį: Marijampolės r. – 56,18 atv./100 000 gyv., Lietuvos – 42,47 atv./100 000 gyv. (2 lentelė).

2016 m. iš viso mirusiųjų moterų nuo piktybinių navikų Vilkaviškio r. sav. buvo užregistruota 62 atvejai, Marijampolės r. – 65 atvejai, Lietuvoje – 3672 atvejai. Mirusiųjų vyrų nuo piktybinių navikų 2016 m. buvo: Vilkaviškio r. sav. – 72 atvejai, Marijampolės r. – 101 atvejis, Lietuvoje – 4525 atvejai. Vyrų mirtingumas Vilkaviškio r. sav. 2016 m. nuo piktybinių navikų yra 7,46 proc. didesnis nei moterų.

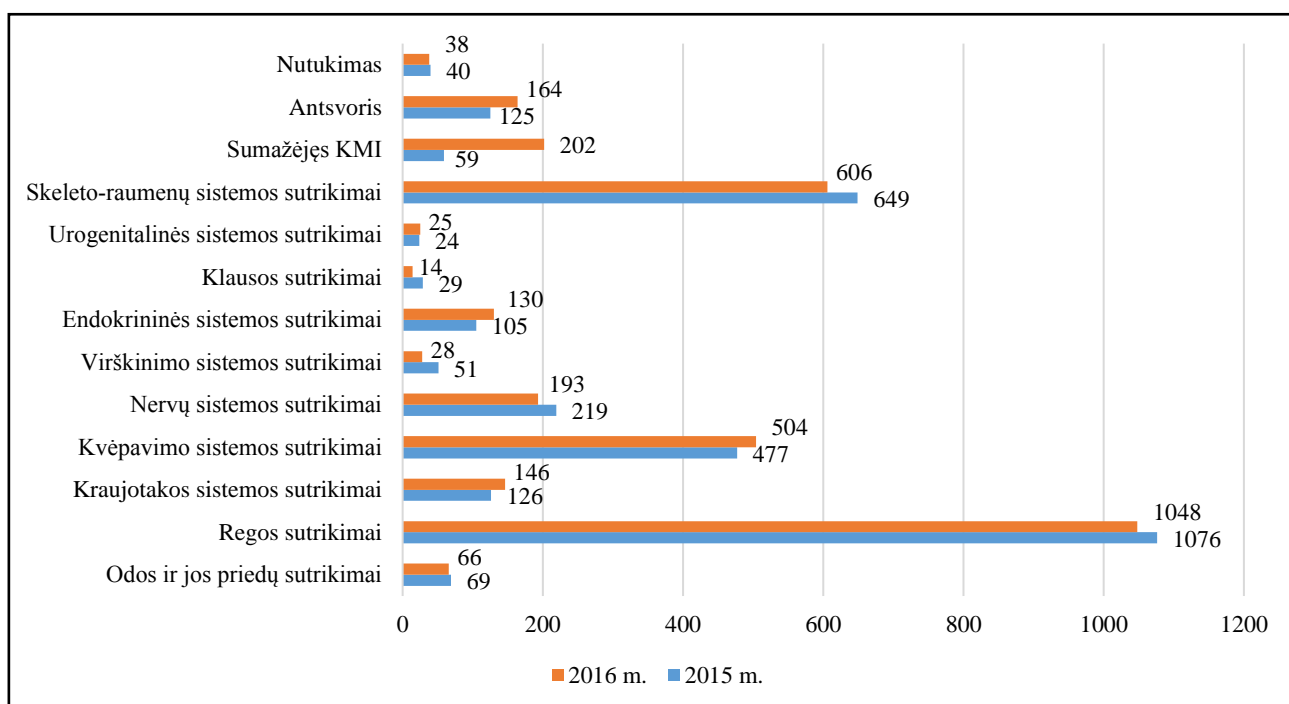
Apibendrinant analizę, galima teigti, kad mirtingumas nuo piktybinių navikų kasmet didėja, bei viršija Lietuvos vidurkį. Fiksuojamas didesnis Vilkaviškio r. sav. gyventojų mirtingumas nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų bei mirtingumas nuo priešinės liaukos piktybinių navikų. Vertinant nepalankią kitimo tendenciją reikia ir toliau stebėti esamą situaciją, siekiant išvengti situacijos prastėjimo.

5. Vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, sveikata Vilkaviškio rajono savivaldybėje

Kiekvienais mokslo metais į ugdymo įstaigas Lietuvoje turi būti pristatomi vaiko sveikatos pažymėjimai (027-1/a forma), kuriuose gydytojai surašo informaciją apie vaiko sveikatą.

Remiantis Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktais duomenimis, tiek 2015 m., tiek 2016 m. didžiausias sergamumas vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, išlieka panašus: regos sutrikimai, kvėpavimo sistemos sutrikimai, skeleto-raumenų sistemos sutrikimai. 2016 m. padaugėjo endokrininės sistemos sutrikimų (2015 m. buvo užregistruota 105 atvejai, 2016 m. – 130 atvejų) (9 pav.).

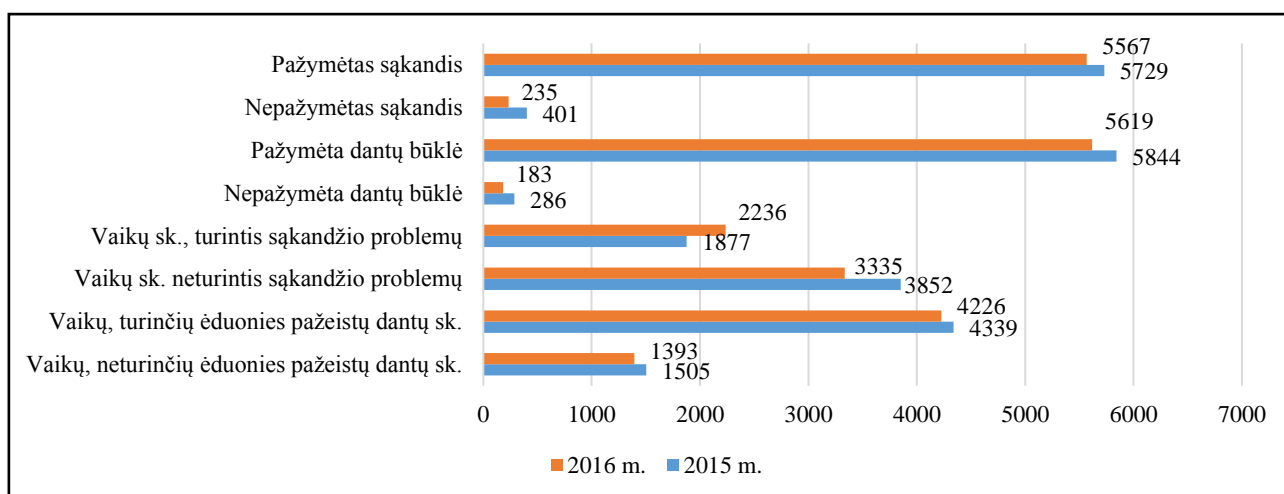

9 pav. Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigas lankančių vaikų susirgimai 2015–2016 m.

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

2016 m. didžiausias vaikų, lankančių Vilkaviškio rajono savivaldybės ugdymo įstaigas, susirgimų skaičius išlieka regos sutrikimų kategorijoje: 2015 m. buvo užregistruoti 1076 atvejai, 2016 m. šiek tiek mažiau – 1048 atvejai. Taip pat didelis skaičius fiksuojamas ties skeleto-raumenų sutrikimų kategorija: 2015 m. buvo užregistruota 649 atvejai, 2016 m. – 606 atvejai. Atkreipiamas dėmesys, kad padaugėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų: 2015 m. buvo užregistruota 477 atvejai, 2016 m. – 504 atvejai, t. y. 27 atvejais daugiau nei 2015 m. (10 pav.).

Vilkaviškio r. sav., vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, dantų būklė 2016 m. yra šiek tiek geresnė lyginant su 2015 m., išskyrus vaikų skaičių, turintį sąkandžio problemų (10 pav.).

10 pav. *Vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, dantų ir žandikaulių būklė Vilkaviškio r. sav. 2015–2016 m.*

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

2016 m. Vilkaviškio r. sav. vaikų, kurių visiškai sveiki dantys buvo užregistruota 1 393 atvejai iš 5 619 atvejų, 2015 m. vaikų, pateikusių jų ugdymo įstaigai formą Nr. 027-1/a su užpildyta odontologo dalimi visiškai sveikus dantis turinčiųjų buvo užregistruota 1 505 atvejai iš 5 844 atvejų (10 pav.).

Atkreipiamas dėmesys, kad 2016 m. buvo 183 vaikų sveikatos pažymėjimai (027-1/a forma), kuriuose nebuvo pažymėta dantų būklė. Odontologai turėtų atsakingiau užpildyti šiuos pažymėjimus, nes tai informacija, kuri apibūdina vaiko sveikatos būklę ir lemia tolimesnius veiksmus.

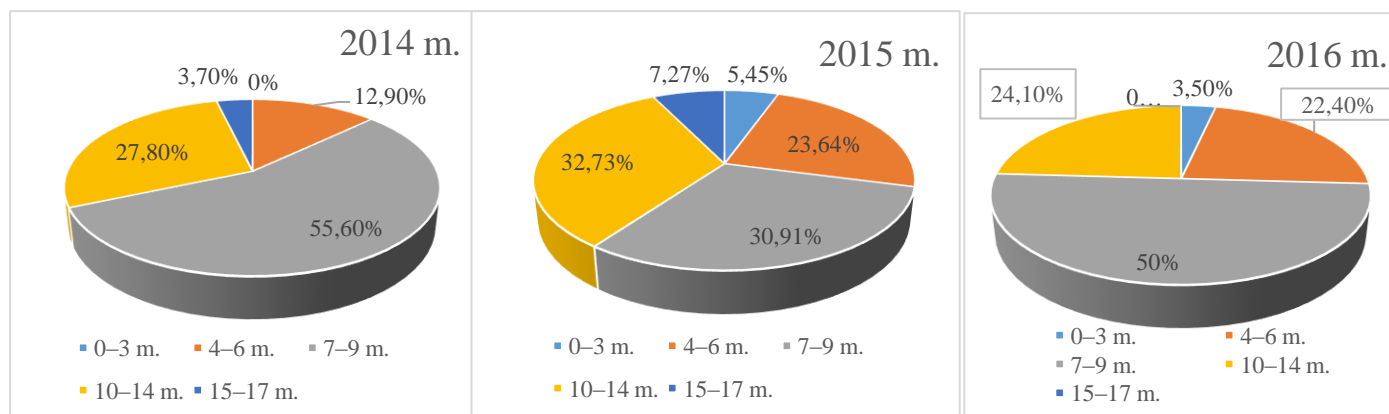
Vaikų, lankančių ugdymo įstaigas Vilkaviškio r. sav., pateikusių formą Nr. 027-1/a su užpildyta odontologo dalimi, turinčių ėduonies pažeistų dantų, skaičius išlieka gana didelis. Tai rodo prastą Vilkaviškio r. sav. vaikų dantų būklę.

5.1. Vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, sergamumas pedikulioze Vilkaviškio rajono savivaldybėje

Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose pedikuliozės epidemiologinė priežiūra ir kontrolė vykdoma vadovaujantis „Pedikuliozės epidemiologinės priežiūros ir kontrolės veiksmų planu“, kuriame nurodoma, kad mokinio tėvai/globėjai, nustatius jų vaikams apsikrėtimo utėlėmis faktą, turi pateikti informaciją (raštu) apie taikytinas utėlių naikinimo priemones.

Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose atliekant visuomenės sveikatos priežiūros specialistams mokinių švaros patikrinimus, 2016 m. buvo užregistruoti 58 pedikuliozės atvejai, iš kurių 53 atvejai

buvo nustatyti mergaitėms, 5 atvejai – berniukams. 2015 m. buvo užregistruoti 55 pedikuliozės atvejai (11 pav.).

11 pav. Pedikuliozės paplitimas (proc.) pagal vaikų amžiaus grupes Vilkaviškio r. sav. 2014–2016 m.

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

2016 m. Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose 3 pedikuliozės atvejais buvo nustatyta daugiau nei 2015 m., 2016 m. didžiausias skaičius pedikuliozės atvejų buvo nustatytas 7–9 m. vaikų amžiaus grupėje – 50 proc. (26 atvejai), 2015 m. 10–14 m. vaikų amžiaus grupėje – 32,73 proc. (18 atvejų), 2014 m. 7–9 m. vaikų amžiaus grupėje – 55,60 proc. (30 atvejų).

Pedikuliozė yra aktuali šių dienų problema Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose. Taip pat išlieka problema, kad nustačius visuomenės sveikatos priežiūros specialistui pedikuliozės židinį ir informavus tėvus, jie nenori pripažinti, kad jų vaikas serga pedikulioze ir dažnai dėl to jaučiamas pasipriešinimas.

IŠVADOS

1. 2016 m. sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis Vilkaviškio r. sav. buvo didesnis lyginant su Lietuvos vidurkiu: 2016 m. Vilkaviškio r. sav. – 5,3 atv./10 000 gyv., Lietuvos – 2,9 atv./10 000 gyv. Lyginant sergamumą ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis Vilkaviškio r. sav. 2016 m. su 2015 m., tai 2016 m. beveik dvigubai kartų išaugo (2015 m. – 3,07 atv./10 000 gyv., 2016 m. – 5,3 atv./10 000 gyv.).

2. Per 2012 m. – 2016 m. laikotarpį, didžiausias sergamumas sifiliu Vilkaviškio r. sav. buvo užfiksuotas 2016 m. – 10,5 atv./100 000 gyv., nei vienas atvejis sergamumu sifiliu nebuvo užregistruotas 2015 m. Taip pat 2016 m. Vilkaviškio r. sav. išaugo sergamumas gonorėja ir chlamidioze (sergamumas gonorėja – 7,9 atv./100 000 gyv., sergamumas chlamidioze – 10,63 atv./100 000 gyv.).

3. Vilkaviškio r. sav. 2012 - 2016 m. mirtingumas nuo piktybinių navikų didėjo. Pastebimas didesnis mirtingumas nuo piktybinių navikų vyrų tarpe. 2016 m. mirusiųjų vyrų buvo užregistruota 397,92 atv./100 000 gyv., moterų 310,93 atv./100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav. Didesnis skaičius mirusiųjų nuo piktybinių navikų pastebimas tarp miesto gyventojų. Didžiausias mirusiųjų skaičius Vilkaviškio r. sav. 2016 m. buvo nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų (68,36 atv./100 000 gyv.).

4. Remiantis 2016 m. vaikų sveikatos pažymėjimų (027-1/a forma) duomenimis, didžiausi sveikatos sutrikimai Vilkaviškio r. sav. (vaikų tarpe) išlieka: regos sutrikimai, skeleto – raumenų sistemos sutrikimai, kvėpavimo sistemos sutrikimai. Atkreipiamas dėmesys, kad 2016 m. padaugėjo endokrininės sistemos sutrikimų (2015 m. buvo užregistruota 105 atvejai, 2016 m. – 130 atvejų).

5. Remiantis 2016 m. vaikų sveikatos pažymėjimų (027-1/a forma su užpildyta odontologo dalimi) pateiktais duomenimis Vilkaviškio r. sav., galima teigti, kad vaikų dantų būklė nors šiek tiek pagerėjo lyginant su 2015 m. (2015 m. vaikų, turinčių ėduonies pažeistų dantų sk. – 4339 atvejai, 2016 m. – 4226 atvejai), tačiau vis tiek išlieka gana prasta.

6. Kita opi problema Vilkaviškio r. sav. yra pedikuliozė. 2016 m. Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose, atliekant ugdytinių švaros patikrinimus, buvo nustatyti 58 pedikuliozės atvejai. Daugiausia atvejų užregistruota 7–9 m. amžiaus vaikų tarpe. Pastebima tendencija, kad dažniausiai pedikulioze užsikrečia mergaitės (2016 m. – 53 atvejai mergaitėms, 5 atvejai berniukams).

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant geresnės Vilkaviškio r. sav. gyventojų sveikatos būklės, būtina plėtoti sveikatinimo veiklas visose amžiaus grupėse. Ne mažiau svarbus ir tarpsektorinis bendradarbiavimas.

2. Būtina kelti visų sektorių specialistų, dalyvaujančių sveikatinimo veikloje, kvalifikaciją sveikatos stiprinimo klausimais.

3. Siekiant mažinti Vilkaviškio r. sav. gyventojų sergamumą ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis:

- ✓ rengti ir platinti tikslinės grupės poreikius atitinkančią švietėjišką informacinę medžiagą apie ŽIV/AIDS ir lytiškai plintančias infekcijas (bukletai, lankstinukai, pranešimai spaudai, metodinės priemonės ir t. t.), profilaktikos priemonės, inicijuoti ir organizuoti švietėjiškas akcijas;

- ✓ užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, plėtoti jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų tinklą;

- ✓ gerinti ankstyvą ligų diagnostiką;

- ✓ informuoti visuomenę apie sergamumą ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis.

4. Siekiant mažinti Vilkaviškio r. sav. gyventojų mirtingumą nuo piktybinių navikų, rekomenduojama:

- ✓ ieškoti bendradarbiavimo būdų tarp asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros sektorių, kaip pasiekti aukštesnius Valstybinių profilaktinių programų įgyvendinimo rodiklius;

- ✓ asmens sveikatos, visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms raginti gyventojus reguliariai lankytis pas šeimos gydytoją ir profilaktiškai tikrintis savo sveikatą;

- ✓ asmens sveikatos, visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms nuolat konsultuoti gyventojus, turinčius sveikatos rizikos veiksnių (mažas fizinis aktyvumas, tabako ir alkoholio gaminių vartojimas, nutukimas), dėl galimybių ir būdų šiems veiksniams mažinti.

5. Skatinti bendradarbiavimą su pirminės asmens sveikatos priežiūros centru sprendžiant pedikuliozės atvejus Vilkaviškio r. sav.

6. Atsižvelgiant į Vilkaviškio r. sav. vyraujančius vaikų sveikatos sutrikimus (regos, skeleto – raumenų, kvėpavimo), rekomenduojama ugdymo įstaigų bendruomenėms vykdyti tikslines prevencines priemones, skirtas šių sutrikimų mažinimui, į sveikatinančios veiklos įgyvendinimą įtraukiant kuo daugiau bendruomenės narių (mokinių tėvų, pedagogų, kaimo, miestelio gyventojų). Skatinti vaikų fizinį aktyvumą ugdymo įstaigose.

7. Atsižvelgiant į prastą vaikų dantų būklę Vilkaviškio r. sav., rekomenduojama švietimo įstaigose didinti mokinių, tėvų, mokyklų bendruomenės švietimą dantų éduonies

profilaktikos tema. Vykdyti švietėjiškas akcijas, renginius, konkursus ir kt. dantų ėduonies profilaktiką.

8. Šviesti ugdymo įstaigų bendruomenę, tėvus pedikuliozės profilaktikos tematika (susirinkimai, lankstinukai, bukletai, plakatai ir kt.).